ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 107 ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հինգշաբթի, 28 Յունիսի 1901 Հինգշաբթի, 28 Յունիսի ՏԱՍՆԵՒՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 107

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը 3 ր.50 կ., ամիսը՝ 1 ր., համար 5 կ.: Բաժանորդ են գրւում Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція „Норъ Даръ" կամ Tiflis, Rédaction ,,Nor-Dar"

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն լեզուներով: Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., ռեկլամների համար կրկնապատիկ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.— Պաշտօնն է բարձրացնում մարդուն թէ․․

Քրոնիկոն.—Լուրեր:

Մեզ գրում են.—Ախալցխայից:

Կ. Պոլսի հայ թերթերից

Թղթակցութիւններ.—Երևանից: Մատենախօսութիւն:

Քաղաքական.—Թիւրքիա: Մակեդոնիա Չինաստան:

Հեռագրական լուրեր:

Բանասիրական.— Վատ եղանակ:

Տեղեկատու․

Յայտարարութիւններ

Թիֆլիս, 27 յունիսի 1901 թ.

ՊԱՇՏՕ՞ՆՆ Է ԲԱՐՁՐԱՑՆՈՒՄ ՄԱՐԴՈՒՆ ԹԷ՞...

Գերմանիայի նախկին կանցլեր իշխան Հոհենլոհէն, որ ծերութեան պատճառով արդէն հրաժարուած էր պաշտօնից, նորերս վախճանուեց:

Հանգուցեալ իշխանը գերմանական իշխանների շարքում առաջնակարգ արիստոկրատներից մէկն էր, յայտնի իբրև փորձուած դիպլոմատ և խելօք պետական մարդ, ջերմ գործակից Գերմանիայի միութեան, աչքի է ընկել առանձնապէս իբրև կառավարչապետ Էլզաս-Լոթարինգի, որտեղ նա իբրև խելօք և մարդասէր կառավարիչ աշխատել է Գերմանիայից երկու հարիւր տարիներից աւելի անջատուած էլզացիներին քաղցրութեամբ մօտեցնել Գերմանիային:

Իբրև կանցլեր մի նշանաւոր գործ չկատարելով, Հոհէնլոհէն արդէն մեծ նշանակութիւն և անուն ստացաւ նրա համար միայն՝ որ միացած Գերմանիայի երրորդ կանցլերն էր:

Երկրորդ կանցլերը գրաֆ Կապրիվին էր, որ արդէն մեռած է, չորրորդը՝ գրաֆ Բիւլովն է, որ այժմ կանցլեր է, և դրանք ամենքը երևելի են, յայտնի են, որովհետև կանցլեր են, և կանցլերութեան պաշտօնն արդէն դրանց հռչակն ապահովացնում է ու անուանը մեծ փայլ է տալիս:

Եւ հասկանալի է, թէ ինչու: Գերմանիայի առաջին կանցլերը, Գերմանիան միացնողը և այժմեան մեծութեան հասցնողն իշխան Բիսմարկն էր, որ ինքն է հէնց հիմնել իրեն համար կանցլերութեան պաշտօնը:

Բիսմարկի պէս մարդիկ ամեն օր չեն ծնւում. դրա համար դարերի աշխատանք է հարկաւոր: Բիսմարկի պէս մեծ մարդը ո՛չ միայն կարող է պաշտօն ստեղծել, այլ և ստեղծած պաշտօնը, իւր անձնական բարձր յատկութիւններով, բարձրացնել և մեծ փայլ տալ:

Միմիայն մեծ մարդիկ կարող են բարձր պաշտօններ ոչ միայն ստեղծել, այլ և իրենց անուան շնորհիւ պաշտօնն անբացատրելի բարձր նշանակութեան հասցնել:

Այս էլ կայ, որ մեծ մարդիկ մեռնելով՝ իրենց մահով այնպիսի մի դատարկութիւն են առաջ բերում, որ ըստ լինքեան շնորհքով և պատուաւոր մարդիկ իսկ նրանց տեղը բռնելով չեն կարողանում մեծ մարդու մահով առաջացած դատարկութիւնը լցնել:

Այսպէս, նախընթաց դարի վերջին քառորդում, երբ Գերմանիայում, այլ և ուրիշ երկրներում ասումէին«ռայխսկանցլեր»,իսկոյն պատկերանում էր մարդկանց մտքում ամեն կերպ հսկայ Բիսմարկը:

Հասկանալի է, որ Բիսմարկի տեղը նստողը, ով էլ որ լինի, արդէն հռչակ և անուն է ստանում. միւսկողմից նրա դրութիւնը ծանր է, որովհետև ինչքան էլ բան շինելու լինի, այնուամենայնիւ չպիտի կարողանայ պաշտօնը բարձրացնել, քանի որ ինքը իւր անունն ու հռչակն այդ պաշտօնին է պարտական:

Այս ամենը մենք այստեղ մէջ բերինք ցոյց տալու համար, որ սովորաբար պաշտօններն են պաշտօնեաներին անուն տալիս և միմիայն մեծ մարդիկ են, որ կարողանում են համ պաշտօններ ստեղծել, համ այդ պաշտօններին իրենց անձնական, այսպէս ասած՝ գերմարդկային յատկութիւններով անուն ու փայլ տալ:

Հեռուից մեր տունը վերադառնալով, պէտք է ասենք, որ հայոց մէջ, օրինակ, եպիսկոպոսական աստիճանը, առաջնորդական պաշտօնը շատ բարձր և շատ յարգուած ու պատկառելի պաշտօններ են և ով որ եպիսկոպոսական աստիճան ստանայ, առաջնորդական պաշտօնի կոչուի — նա անչափ յարգուած կլինի և այդ — շնորհիւ այդ պաշտօնների:

Կաթողիկոսական կոչումը, օրինակ, հայոց մէջ վերին աստիճանի սուրբ և վեհ կոչումն է և հայ ժողովուրդը խորին, անհատնելին անհասկանալի և անբացատրելի ակնածութեամբ խոնարհում է իւր գլուխը կաթողիկոսական կոչման, կաթողիկոսի առաջ:

Բոլոր մեր հոգևորականներին, անխտիր, սարկաւագից սկսած մինչև եպիսկոպոսը, բարձրացնողը կոչումն ու պաշտօնն է եղել և է:

Բայց այդ մասին հետևեալ անգամ:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Վեհափառ կաթողիկոսը յունիսի 25 ին, ինչպէս հաղորդում են մեզ, Դիլիջանի վրայով անցել է Հաղարծնի վանքը: Մի քանի օր այնտեղ մնալուց յետոյ նորին Ս. Օծութիւնը կը մեկնի Սանահին, որտեղից մտադրութիւն ունի այցելելու Թիֆլիս:

— Թիֆլիսի նահանգական դատարանում քննւում էր ձիաքարշ երկաթուղու Աւճալեան գծի տէրեր պ. պ. Ղորղանեանի եւ Ալիբէգեանի գանգատը Թիֆլիսի տրամուէյի բելգիական ընկերութեան դէմ, որից նրանք պահանջում էին 200,000 րուբլի տուգանք այն բանի համար, որ բելգիական ընկերութիւնը պայման էր կապել գնելու Աւճալեան գիծը, բայց յետոյ յետ էր կանգնել պայմանից: Տուգանքի յիշեալ գումարը գրուած է պայմանի մէջ: Յունիսի 26 ին նահանգական դատարանը կարդաց հետևեալ դատավճիռը: Թիֆլիսի ձիաքարշ երկաթուղիների անանուն ընկերութիւնից առնել յօգուտ պ. պ. Ղորղանեանի և Ալիբէգեանի 200,000 ր. տուգանք և դատական ծախսերը 2,751 ր. 7 կ.: Այս դատավճիռը նախնական գործադրութեան ենթարկել:

— Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան մէջ յունիսի 25-ին նորից քննութեան առնուեց մսի քաղաքային խանութներ բանալու խնդիրը: Որոշուեց մացու կենդանիների 20 օրուայ պաշար ունենալ, այսինքն մօտ 500 գլուխ, որոնց պահպանման համար Հալաբարի և Կուկիայի դաշտերում պէտք է ունենալ սեպհական արօտատեղեր, իսկ սպանդանոցի մօտ խոտի բակ: Որոշուեց նմանապէս առ այժմ բանալ մի կեդրոնական խանութ միսը վաճառելու համար:

— Վաղը, յունիսի 29-ին, ժողովրդական թատրոնի բոլոր սեկցիաների նախաձեռնութեամբ տրուելու է վրաց ազնուականների թատրոնում մի հետաքրքրական խառն ներկայացումն յօգուտ ժողովրդական թատրոնի: Յոյս ունենք, որ հայ հասարակութիւնն ես աչքի առաջ ունենալով ներկայացման նպատակը և բազմակողմանի լինելը՝ իւր ներկայութեամբ կաջակցէ գործին: Թիֆլիսում սա առաջին օրինակն է, որ ռուսները, հայերը և վրացիք սիրով միացած մի նպատակի են ծառայում:

— Մեզ հաղորդում են, որ կիրակի, յուլիսի 1 ին, երիտասարդ ուսանող պ. Ս. Գ. Դէմուրեան 50 հոգուց բաղկացած իւր երգեցիկ խառն խմբով՝ կոնցերտ է տալու Վեռէյսկի թատրոնական դահլիճում: Ծրագրի մէջ մտնում են մեծ մասամբ հայ ժողովրդական երգեր:

— Մոսկուայում Բիսմարկին արձան է կանգնեցրել տեղական գերմանական գաղութը: Արձանը կանգնեցրած է գաղութի պարտէզի մէջ: Հանդիսաւոր բացումը տեղի է ունեցել յունիսի 15-ին: Ներկայ են եղել գերմանական հիւպատոսը, տեղական գերմանական բարեգործական ընկերութեան և գաղութի անդամները: Արձանի վրայ պսակներ են դրուել բարեգործական ընկերութեան և պահեստի այն սպաների կողմից, որոնք միաժամանակ ծառայել են զօրքի մէջ Բիսմարկի հետ միասին: Բիսմարկի բրոնզի կիսարձանը կանգնած է գրանիտից շինուած բարձր պատուանդանի վրայ:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԱՏ ԵՂԱՆԱԿ

(Ա. ՉԵԽՈՎԻՑ)

Անձրևի խոշոր կաթիլները խփում էին մութ պատուհաններին: Սա ամարանոցային այն անտանելի անձրևներից մէկն էր,որոնք սովորաբար մէկ անգամ սկսուելով՝ երկար շաբաթներ են քաշւում,մինչև որ ամարանոց եկողը փէտացած բոլորովին անզգայութեան է մատնւում: Ցուրտ էր և խիստ, անախորժ խոնաւութիւնը տիրել: Երդուեալ հաւատարմատար Կվաշինի զոքանչն ու կինը—Նադեժդա Ֆիլիպպովնան, տաք շորերի ու շալերի մէջ փաթաթուած, նստել էին սեղանատանը ճաշի սեղանի առաջ: Պառաւի դէմքին գրած էր, թէ փառք Աստուծոյ, փորը կուշտ է, մէջքը տաք, ջանն առողջ է, միունճար աղջիկը լաւ մարդու տուել, և այժմ հանգիստ սրտով կարող է նստել ու խաղաթղթով ֆալ բաց անել. աղջիկը, որ մի քանի տարեկան փոքրիկ, գիրուկ շիկահեր կին էր, հեզ, սակաւարիւն դէմքով, կռները սեղանին յենած գիրք էր կարդում. նրա աչքերից երևում էր, որ նա այնքան կարդացածի վրայ չէր միտք անում, ինչքան ուրիշ բաների, որոնք գրքի մէջ գրուած չէին: Երկուսն էլ լուռ էին: Դրսից անձրևի ձայնն էր գալիս, իսկ խոհանոցից խոհարարուհու երկար յօրանջը:

Կվաշինը տանը չէր: Անձրև օրերը նա ամարանոց չէր գալիս, քաղաքում էր մնում. ամարանոցի խոնաւ օդը վատ ներգործութիւն ունէր նրա թոքերի վրայ և արգելք էր աշխատելու: Նա այն կարծիքին էր, թէ արճճի նման երկինքն ու պատուհանի վրայ կախ ընկած անձրևի արտասուքը մարդուս եռանդն են խլում ու վրան մելամաղձութիւն ձգում: Մինչդեռ քաղաքում, ուր տանն աւելի յարմարութիւններ կան, վատ եղանակը համարեա թէ զգալի չէ:

Պառաւը երկու անգամ ֆալ բաց անելուց յետոյ խաղաթղթերն իրար խառնեց ու աղջկանը մտիկ տուաւ:

— Ես նայում էի, թէ վաղը լաւ եղանակը պիտի բացուի և մեր Ալեքսէյ Ստեփանիչը պիտի գա՛յ,—ասաց նա:— Հինգ օր է եկած չէ...: Այս անձրև չէ, կատարեալ Աստուծոյ պատիժ է մեր գլխին...:

Նադեժդա Ֆիլիպպովնան անտարբերութեամբ մօրը նայեցաւ, վեր կեցաւ տեղից ու սկսաւ սենեակի մէջ մէկ անկիւնից դէպի միւսը գնալ-գալ:

— Երեկ եղանակացոյցը բարձրանում էր,—ասաց նա մտքի մէջ ընկած,—իսկ այսօր, ասում են, նորից ներքև է գալիս:

Պառաւը խաղաթղթերը երեք երկար շարքով շարեց ու գլուխը տատանեց:

— Կարօտեցա՞ր,—հարցրեց նա աղջկանը նայելով.

— Ի հարկէ:

— Վրայից էլ երևում է: Ինչպէս չկարօտես: Հինգ օր է չէ եկել: Եղել է, մայիսին, ամենաշատը երկու օր, ասենք երեք օր, չեկածը եղել է, իսկ այժմս, հանա՛գ է, հինգերորդ օրն է: Ես նրա կինը չեմ, դարձեալ կարօտեցայ: Երեկ որ լսեցի, թէ եղանակաչափը բարձրանում է, իսկոյն պատուիրեցի Ալեքսէյ Ստեփանիչի համար վառիկ մորթել, ձուկ պատրաստել: Սիրում է: Աստուած հոգին լուսաւորի, հայրդ ձուկը տեսնել չէր կարողանում, իսկ նա սիրում է: Միշտ ախորժակով ուտում է:

— Նրա համար շատ անհանգիստ եմ, —ասաց աղջիկը:—Մենք որ ձանձրանանք, հապա նրա հա՞լն ինչ կլինի:

— Ի՞նչ խօսք: Սաղ օրը դատարաններ վազվզի, իսկ գիշերները բուի նման մենակ դատարկ տանը մնայ:

— Ամենից վատն այն է, մայրիկ, որ նա այնտեղ մենակ է, առանց ծառայի. մէկը չկայ, որ հեշտաեռ դնի կամ ջուր տայ: Ինչի՞ ամառուայ ամիսների համար սպասաւոր չբռնել որ: Եւ վերջապէս ինչերլի՞ս է այս ամարանոցը, քանի որ նա ամարանոց չէ սիրում: Ասացի հարկաւոր չէ —բայց չէ. «քու առողջութեանդ համար պէտք է» ասում է: Եւ ի՞նչ է որ իմ առողջութիւնս: Թէ որ հիւանդանում եմ, այդ էլ նրա քաշած այսքան տանջանքը տեսնելուցս է:

Աղջիկը մօր ուսի վրայից նայելով տեսաւ, որ մայրը ֆալը սխալ է բաց արել, կռացաւ սեղանի վրայ ու սկսաւ ուղղել: Լռութիւն տիրեց: Երկուսն էլ նայում էին թղթերին ու խորհում, թէ ինչպէս նրանց Ալեքսէյ Ստեփանիչը մեն-մենակ տանը, իւր մռայլ, դատարկ առանձնասենեակում նստած, քաղցած, յոգնած, ընտանիքի կարօտը քաշելով աշխատում է...:

— Գիտե՞ս ինչ կայ, մայրիկ,— ասաց յանկարծ Նադեժդա Ֆիլիպպովնան և նրա աչքերը փայլեցին:—Եթէ վաղն էլ այսպէս եղանակ լինի, առաւօտուայ գնացքով ես քաղաք կերթամ: Գոնէ աչքով կըտեսնեմ, առողջութիւնը կիմանամ, թէյ կըխմացնեմ:

Եւ սկսան երկուսն էլ զարմանալ, թէ ինչպէ՛ս է, որ մինչև այժմս այդ հասարակ, դիւրաւ իրագործելի բանը չեն միտք արել: Մինչև քաղաք երկաթուղով կէս ժամուայ ճանապարհ է, իսկ յետոյ կառքով՝ քսան րոպէի բան: Նրանք մի քիչ էլ խօսեցին և, գոհ սրտով,մտան անկողին, որ միևնոյն սենեակի մէջ էր ձգած:

— Ահ-հա-հա... մեղայ Աստուծու,— թառանչ քաշեց պառաւը, երբ դահլիճում ժամը երկուս խփեց:—Քունս չի տանում:

— Մայրիկ, չե՞ս քնել,—շշունջով հարցրեց աղջիկը:—Ես էլի Ալէօշայի վրայ եմ մտածում: Վախեմ թէ քաղաքում նա իւր առողջութիւնը փչացնէ: Աստուծուն է յայտնի, թէ ինչ ճաշարաններում ու պանդոկներում է նախաճաշ և ճաշ անում:

— Ես էլ եմ այդ միտք անում,—հոգոց հանեց պառաւը:—Աստուածամայր մայրիկս, դու հասնես: Հապա անձրևը, անձրևը՞:

Առաւօտեան արդէն անձրևը պատուհանները չէր թակում, բայց երկինքը դարձեալ երեկուայ նման մոխրագոյն էր: Ծառերը տխուր կանգնած՝ քամու ամեն մի հունչէն ցայտեր էին շաղ տալիս: Կեղտոտ կածաններում մարդկանց ոտքի տեղերը, փոքրիկ փոսերն ու առուատեղերը լիքն էին ջրով: Նադեժդա Ֆիլիպպովնան վճռեց գնալ:

— Բարև արա,—ասում էր պառաւը՝ աղջկանը փաթաթելով:—Ասա, թող շատ այդ դատարաններով չլինի... Հանգստանալ էլ պէտք է: Ասա, փողոց դուրս գալիս վիզը փաթաթի—փիս եղանակ է: Հետդ ճուտ վեր առ. տան պատրաստածը սառն էլ որ լինի, պանդոկինից լաւ է:

— Անդրկովկասում ռուս գաղութներ հաստատելու համար ներկայումս Թիֆլիսումն են Պետերբուրգից ուղարկուած մի խումբ տեխնիկներ, որոնք այս օրերս ենելու են Ալէքսանդրապոլի գաւառը։

— Թիֆլիսի առեւտրական դըպրոցը, «Նով. Օբ.»-ի ասելով, գնել է Էնֆիաճեանի տունը, որտեղ ներկայումս գտնւում է այդ դպրոցը։ Տունը գնուած է 210 հազար րուբլով. տան տէրերին իրաւունք է տրուած իրենց գործարանը պահելու նոյն տեղում դարձեալ երկու տարի։

— Զուգուրէթում Բաշբէուք-Մելիքեանի՝ հրդեհին զոհ գնացած տունը, որի մէջ այրուեց օր. Մարիա Գասիտաշվիլի, ապահովագրուած էր «Սալամանդրա» ընկերութեան մէջ 6,000 րուբլով։ Տանտէրը ներկայացրել է 5,000 րուբլու վնաս, իսկ բնակիչների կրած վնասները հասնում են 30,600 րուբլու։ Հրդեհի ժամանակ բնակիչները չեն կարողացել իրենց ինչքն ազատել, հազիւ միայն կարողացել են իրենց գլուխը փրկել։

— Թիֆլիսի ոստիկանապետի տարեկան հաշուից երևում է, ի միջի այլոց, որ Թիֆլիսում կայ 263 գործարան, որոնց մէջ 1900 թուին աշխատում էր 5,377 բանուոր և որոնց արդիւնագործութեան գումարը նոյն թուին հասնում էր 8,059,000 ր.։

—

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ.—Յունիսի 24-ին տեղի ունեցաւ Պուշկինեան հիւանդանոցի հիմնարկէքը, քաղաքային դպրոցի կողքին, Գորնայա թաղում։ Ներկայ էին քաղաքի աւագը, իրաւասուները, զանազան պաշտօնական անձեր, համքարներն իրենց դրօշակներով և խառն բազմութիւն։ Քաղաքի աւագ պ. Մովսիսեանը, հիմնարկէքը վերջանալուց յետոյ, մի ճառ խօսեց, որի մէջ բացատրեց հիւանդանոցի օգուտն և յայտնեց, թէ ինչ միջոցով է ձեռք բերուել այդ հաստատութեան վրայ ծախսուելիք գումարը։ Մի քիչ տարօրինակ բան էր, որ մոռացել էին հանդէսին հրաւիրելու տեղիս թատերասէրների խմբի անդամներին, որոնք քիչ չեն նպաստել և պիտի նպաստեն իրենց ներկայացումներով հիւանդանոցի կառուցման ու պահպանման գործին։

Կ. ՊՈԼՍԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

—

Նպաստից յանձնաժողովն երեկ (յունիսի 5-ին) կարևոր կարգադրութիւններ ըրաւ շրջանը լրացած որբանոցներու մասին։ Խորհրդակցութիւնք կատարուեցան՝ թէ փակուելիք որբանոցներուն մէջ գըտնուած անչափահաս որբերու նկատմամբ ինչ միջոցներ ձեռք պէտք է առնուին։ Անդամներէն ոմանք առաջարկեցին կեդրոն գաւառներու մէջ վարժարաններ պահել, որպէս զի անչափահաս որբերը ժամանակ մ'ալ այդ վարժարանները յաճախեն։ Ուրիշներ կարծիք յայտնեցին, թէ արդէն նպաստընկալ վարժարաններ գոյութիւն ունին գաւառներու մէջ, և թէ այդ որբերու ուսում սովրեցնելով չէ որ իրական օգուտ մը կրնայ ընծայուիլ անոնց ապագայ բարօրութեան։ Գաւառաց մէջ պէտք է արհեստները զարգացնել, երկրագործութեան մղում տալ, գիւղացիներուն ուսուցանել շերամագործութիւն, բամբակի, ափիոնի մշակութիւն, և այլ այս կարգի մշակութեանց մղել ժողովուրդը, որպէս զի տեղւոյն վրայ կարենան ապրուստ հայթայթել, հաց ճարել։ Վերացականէն գործնականին անցնելու ճամբը պէտք է խորհիլ։ Խորհրդակցութիւնն այս հիման վրայ շարունակուելով, որոշուեցաւ որ նախ որբանոցներէ շրջաբերականով մը տեղեկութիւն ուզուի, թէ որբերն ինչ արհեստներ սովրած են, քանի՛ տարու են, իրենց սովրած արհեստներով կրնա՞ն անկախաբար աշխատիլ և իրենց ապրուստ հայթայթել, երբ առանց տրուի՝ իւրաքանչիւրին իր սորված արհեստին համար պէտք եղած գործիքն և դրամագլուխը։ Որոշուեցաւ նոյնպէս որ կեդրոն գաւառներու մէջ բացուին արհեստարաններ, ուր ծառայեն միանգամայն իբր պատսպարան անչափահաս և անօք որբերու։ Այդ արհեստարաններուն մէջ, ինչպէս որբին, պատանիին, նոյնպէս առհասարակ ամեն գիւղացիի աւանդել երկրագործութեան և գիւղատնտեսութեան գործնական դասեր։ Կարող շերամաբոյծներ, ափիոնի մշակութեան վարժ երկրագործներ ղըրկել այդ կեդրոնները, անոնց միջոցաւ վարժեցնելու գիւղացիներն այդ կարգի մշակութեանց։ Ս. պատրիարքին ներկայացուած մէկ ցուցակէն երեւած է, թէ յառաջիկայ դեկտեմբերի վերջը գաւառային որբանոցներու մէկ մասին շրջանները կաւարտին, որոնցմէ մին ալ Արմաշու դպրեվանուց որբանոցն է։ Յանձնաժողովոյ որոշմամբ այս որբանոց պիտի շարունակէ իր գոյութիւնը, մինչև որ հոն պատսպարուող որբերը խնամեալ կրթութիւն մը ստանան։

— Որոշուեցաւ Բաղէշի առաջնորդ Եղիշէ վ.-ի եպիսկոպոսական վկայական յանձնել, ս. պատրիարքին առաջարկութեան վրայ, որուն մասնաւորապէս խառն ժողովին կրօնական անդամները համակերպութիւն յայտնեցին, Եղիշէ վ.-ին արժանաւոր եկեղեցական մ'ըլլալը նոյն իսկ Ն. Ս. Օծութեան Ս. Հայրապետին կողմէ ալ հաստատուած ըլլալով։

— Գաւառային օտար որբանոցներէ միոյն մէջ սեռական ախտ ճարակուած ըլլալն իմացուելով, պատրիարքարանէ յանձնարարուեցաւ փութով քննութիւն մը կատարել և հաղորդել, թէ ինչ պարագաներու ներքև մուտ գտած է այդ ախտը որբանոցին մէջ, թէ հայ որբեր ալ վարակուա՞ծ են այդ ախտէն, և թէ ո՞յք ոմանք են վարակուողները։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՐԵՒԱՆ, 22 յունիսի.—Դիտմե՞ք, Երեւանն առաջադիմում է, թատրոնի և այլ նման բաների պահանջն արդէն զգում է նա. գոնէ այսպէս է հաշւում ոմն Ա.—Դօ իր յլագրում։ Քաղաքային ժողովարանի բեմն անպէտք և փոքր է համարում պահանջի մեծութեան առաջ և առաջարկում է Երևանի հարուստներին մի առանձին դահլիճ, այսինքն մի յարմար բեմ շինել ներկայացումների համար։

Թատրոնի շինութիւն ու երևանցի... Ռէօնագէնի ճառագայթ ու Չինաստան—ի հարկէ դրանք շատ հոմանիշ բառեր են և այնքան բնական միմեանց հետ ու մէկ մէկու մօտ, որքան բնական է Ա.—Դօ-ների քաջութիւնն այդ երկուսին բերելն ու իրար հետ միացնելը։ Զարմանք է, ինչո՞ւ Ասիան չպիտի կարողանայ Եւրոպա կոչուիլ, ինչո՞ւ հայ երկրագործների մէջ չեն տարածում եւրոպական գործիքներ, ինչո՞ւ մեր պանիրները հոլլանդական սեթողով չեն շինում, ինչո՞ւ Արարատեան երկրում մանուֆակտուրային գործարաններ չեն հիմնում երևանցիք։ Մինչդեռ բամբակ է բուսնում այդտեղ և արտահանւում, և վերջապէս ինչո՞ւ մեր խաւար ժողովուրդը չի ընտրում համալսարանական քահանաներ. կամ հայ կինը փաստաբան չի դուրս գալիս...։ Այո՛, զարմանալի է, նոյնքան և զարմանալի՝ որքան զարմանալի Ա.—Դօ-ների զարմանքը թէ ինչո՞ւ չի լինում այդպէս։

Մի բանը ճիշտ է, որ «երևանցին մի կոպէկ ունենալիս դնում է քար ու ցեխի վրայ, տունը շինում որ տայ քրեհով»։ Հէնց բանն էլ այդ է, թէ չահի վրայ այդքան մտածող ժողովուրդ ո՞րքան ընդունակութիւն կունենայ մտածել զաղափարական մի բանի մասին, որպիսին թատրոնական շէնքի կառուցումն է։ Երևանցին բեմ չի շինիլ, մանաւանդ որ տարիների ընթացքում միայն մկներն ու առնէտները պէտք է կոնցերտներ տան այդտեղ. այլ նա փողը տոկոսով կըտայ մէկին մէկ չահ ստանալու և աչքը տընկած աղուէսի պէս կաշխատէ ագռաւի կտցից պանիր խլել։ Բուրժուայի մայրաքաղաք Բագուն իր միլիօններով հանդերձ դեռ ևս չի կարողանում պահել մի մնայուն թատրոնական մարմին, մի յարատև հաստատութիւն, նոյնպէս և Թիֆլիսը. մնացել էր, որ Երևանն ունենար այդ քաջութիւնը։ Պահանջեցէք այն, ինչ որ կարելի է, գրեցէք այն, ինչ որ խելք հասնելու բան է։ Ինքներդ շատ լաւ էք հասկանում որ այդ քար ու ցեխի վրայ փող ծախսողների մեծամասնութիւնը դեռ իր սեպհական մի կոպէկ էլ չունի, այլ նա տոկոսով փող է վերցնում կրեդիտներից ու մի կերպ տան շէնքը գլուխ բերելով շտապատ վազում է Թիֆլիս վրաց կալուածական բանկում գրաւ դընելու մի քանի տասնեակ տարով։ Սրանով երևանցին միմիայն վրաց բանկի տարեկան եկամուտն է աւելացնում, ուրիշ ոչ մի քաջագործութիւն անելու ընդունակութիւն չունի նա։

Մի ժամանակ, ինչպէս ներկայումս բեմի համար են առաջարկութիւն անում, այդ Ա.—Դօ-ների վոհմակը լաց ու աղաղակ բարձրացրած գրադարան էր պահանջում և ինչպիսի՜ անէծքներ էին թափում քաղաքի գլխին, որ չունի այդ բանը։ Ոչ ոք ի դուր տեղը չանհանգստացաւ, այլ մի տիկին, խորտակելով ամեն մի խոչընդոտ, իրականացրեց այդ բանը, գրադարան հիմնեց, և ի՞նչ էք կարծում, յաճախո՞ւմ, գալիս են այդ լաց-կական բարձրացնող Ա.—Դօ ները. կամ Երևանի հասարակութեան գոնէ մի 15 րդ մասը. —ոչ, բոլորն էլ մտել են, թէ ո՞ւր՝ սա տանան էլ չգիտէ. և ահա այսօր վաղը, ի պատիւ և ի փառս երևանցիների, փակուելու է այդ միակ օգտաւէտ հիմնարկութիւնը։ Այդպէս էլ կըլինի ամեն մի դէպքում, երբ որևէ հիմնարկութիւն երևանում հաստատուի գաղափարին ծառայելու համար։

Սուրհանդակ

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

—

«Տարաժամ պսակ», պօէմա Բ. Տէր-Ղազարեանցի, Թիֆլիս, 1901 թ., գինն է 10 կոպ.։

—

«Տարաժամ պսակ»ը Ղազախի գիւղական կեանքից մի տաղաչափական 48 երեսանոց պօէմա է, որի մէջ հեղինակը դուրս է բերում վաղաժամ ամուսնութեան վնասակար հետևանքները։ Մի որբ 12 տարեկան աղջիկ, Նաթէլ անունով, բանի կերպով պսակում են ծերացած Ազատի հետ։ Նաթէլն ամբողջ վեց ամիս հիւանդութիւն է քաշում և, եօթը տարի ապրելով Ազատի հետ, փախչում է ամուսնու տնից։ Նաթէլին որոնում են, գտնում և ներկայացնում գործակալին, որի ներկայութեամբ դժբաղդ կինը բաց առ բաց հրաժարւում է Ազատի հետ ապրելուց։ Այս դէպքից երկու ժամ յետոյ, լուր է տարածւում, որ Նաթէլը մարագում ճօպանով խեղդել է իրեն։ Ազատն էլ վշտից գաշոյնով ինքնասպանութիւն է գործում։ Դրուածքի իւրեան թէպէտ նորութիւն չէ ներկայացնում, բայց և այնպէս հետաքրքրական է մեզ համար։ Սակայն տեսնենք՝ թէ պ. Տէր-Ղազարեանի այդ անդրանիկ ստեղծագործութիւնը որքան է յաջողուել։ Հեղինակը, իր գրքոյկը ձօնելով իր դասընկերին, գրում է.

> Թէև անպաճոյճ, տկար է պատկեր,
> Բայց ես պատմում եմ դէպքը բառ առ բառ։

Թէպէտ այս խօսքերով պ. Տէր Ղազարեանը համեստութիւն է ուզում բանեցնել, բայց և այնպէս մնացել է հաւատարիմ իր ասածին։ Եւ ճիշտ որ շատ «անպաճոյճ» և «տկար» է նրա պատկերը և դէպքը պատմուած է «բառ առ բառ»։ Սակայն մի որևիցէ դէպք «բառ առ բառ» պատմելով երբէք պօէմա չի դառնալ. բացի դրանից, դէպք պատմելու անհրաժեշտ պայմաններից մէկն է լեզու իմանալը։ Բայց սարսափազդարար պ. Տէր-Ղազարեանը չի կարողանում արտայայտել իր մտքերը մայրենի լեզւով։ Ահա մի քանի նմուշներ.

> Ցաններկու զարուն նոր է բոլորած,
> Որ գերող աչեր, հայեացքը ցնցող.
> Երբէք գիւղի մէջ չունենան մրցող
> (եր. 9)։
>
> Խփում է հեզիկ թմբկաթաղանդին
> Զգացնելով մարդուս հոգուն ու սրտին
> (եր. 10)։

Երևի պարոնը վերևի դիին յանգի խաթրու է գրել «զգացնելով հոգուն ու սրտին»։

Աղջիկը գնաց, յայտնելով թէ երեկոյեան կամ վաղն առաւօտեայ գնացքով կըվերադառնայ։

Բայց նա շատ շուտ, ճաշից առաջ վերադարձաւ, այն միջոցին, որ պառաւը ննջարանում սնդուկի վրայ նստած նիրհելով միտք էր անում, թէ արդեօք փեսի համար իրիկուան ինչ տապակել տայ։

Աղջիկը սպրդնած; յուզուած, առանց մի խօսք ասելու ներս մտաւ և, մինչև անգամ գլխարկը չհանելով, նստաւ անկողնի վրայ ու գլուխը խոնարհեց բարձի վրայ։

—Այդ ինչ է հալդ,—զարմացաւ պառաւը։—Ինչո՞ւ այսպէս շուտ եկար։ Ո՞ւր է Ալեքսէյ Ստեփանիչը։

Նադեժդա Փիլիպպովնան գլուխը բարձրացրեց ու ցամաք, աղերսական հայեացքով մօրը նայեցաւ։

— Մայրիկ, նա մեզ խաբում է,—ասաց նա։

— Այդ ինչ ես ասում, աղջիկս,—վախեցաւ պառաւը և գլխանոցը վեր ընկաւ գլխից։—Ով պէտք է ինձ ու քեզ խաբէր։ Տէր ողորմեա։

— Նա մեզ խաբում է, մայրիկ ջան,—կրկնեց աղջիկը և նրա կզակը դողդողաց։

— Այդ ո՞րտեղից իմացար, — գոյնը գցած կանչեց պառաւը։

— Մեր բնակարանը գոց է։ Դռնապանն ասում է, որ այդ հինգ օրն Ալեօշան ոչ մի անգամ տուն չի եկել։ Նա տանը չի ապրում։ Տանը չէ, տանը չէ։

Նա ձեռները թափ տուաւ և բարձրաձայն լաց եղաւ ասելով։

— Տանը չէ, տանը չէ ապրում։

Եւ նա ջղային հիւանդութեամբ բըռնուեց։

— Այս ինչ բան է,—շշնջում էր պառաւը սարսափած։

— Չէ որ երեկ չէ միւս օրը գրել էր, թէ տնից դուրս չէ գալիս։ Ուրեմն ո՞րտեղ է գիշերում։ Յիսուս, Քրիստոս։

Նադեժդա Փիլիպպովնան թուլացաւ և մինչև անգամ գլխարկն էլ հանել չէր կարողանում։ Կարծես մկնդեղ կուլ տուած լինէր. անմիտ կերպով աչքերը շուռ ու մուռ էր տալիս և ջղաձգաբար մօր ձեռքը հուպ տալիս։

— Մարդ է գտել հաւատալու։ Դըռնապանն էլ ինչ ցաւ է, որ նրա խօսքը բանի տեղ դնես,—ասում էր պառաւն ինչ անելիքը չիմանալով և լաց լինելով.—ի՜նչ խուլացող աղջիկ ես եղել։ Նա չի խաբիլ...։ Եւ ինչպէ՞ս կըհամարձակուի խաբել։ Փառք Աստուծոյ, մենք մի այնքան էլ իբ չենք։ Թէպէտ վաճառական ենք, բայց նա իրաւունք չունի, քանի որ դու նրա օրինաւոր կինն ես։ Կարող ենք գանգատ տալ։ Հանաք չէ, քսան հազար օժիտ եմ տուել։ Առանց օժիտի հօ չի առել։

Եւ պառաւն ինքն էլ սկսաւ հեկեկալ և թափ տուաւ ձեռքը, և նոյնպէս թուլացաւ, և պառկեցաւ իր սնդուկի վրայ։ Նրանք երկուսն էլ չնկատեցին, թէ ինչպէս երկնքի երեսն կապոյտ բծեր երևեցան, ամպերը բաժանուեցան, ինչպէս պարտիզում թաց արօտի վրայով զգուշութեամբ սահեց առաջին ճառագայթը, ինչպէս ուրախացած ծտերը թռչկոտել սկսան լճակների շուրջ, ուրոնց մէջ անդրադառնում էին փախչող ամպերը։

Երեկոյեան Կվաշինը եկաւ։ Քաղաքից դուրս գալուց առաջ նա մտել էր տուն և իմացել, որ իր բացակայութեան միջոցին եկել էր կինը։

— Այս էլ ես,—ուրախ ուրախ ասաց նա զոքանչի սեղանը մտնելով և այնպէս ձեացնելով, որպէս թէ լացակումած աչքերն ու խիստ դէմքերը չէ նը կատում։—Վերջապէս ազատուեցայ։ Հինգ օր է տեսնուած չենք։

Նա շտապով համբուրեց զոքանչի ու կնոջը ձեռքը և մի այնպիսի մարդի ձեւով, որ նոր պրծել է ծանր աշխատանքից, վեր ընկաւ բազկաթոռի մէջ։

— Ուֆ,—ասաց նա ամբողջ թոքի օդը դուրս թողնելով։—Ա՜յ տանջուեցի։ Նստելու ոյժ չունիմ։ Համարեա հինգ օր... գիշեր ցերեկ, դաշտում ապրածի պէս եմ եղել։ Երևակայեցէք, որ մինչև անգամ տուն չեմ գնացել։ Սաղ ժամանակը Չիպունովի և Իվանչիկովի կոնկուրսի գործովն եմ եղել, ստիպուած էի Ղալմաղալովի խանութի գրասենեակում մնալ, աշխատել...։ Ոչ կերածս եմ իմացել, ոչ խմածս, քնածս էլ մի ինչ որ նստարանի վրայ է եղել, բոլորովին ջարդուել եմ...։ Ոչ մի ազատ րոպէ չեմ ունեցել, մինչև անգամ տուն հանգիստելու ժամանակ չունէի։ Հէնց այդպէս էլ, Նադիւշա, առանց տուն հանդիպելու վեր կացայ եկայ...

Եւ Կվաշինը կողքերը բռնած, ասես թէ ծանր աշխատանքից մէջքը ցաւելիս լինէր, աչքի ծայրով կնոջն ու զոքանչին նայեց, տեսնելու համար թէ ինչ ազդեցութիւն ունեցաւ իր սուտը կամ, ինչպէս ինքն էր ասում, քաղաքականութիւնը։ Զոքանչն ու կինն ուրախ զարմացմամբ միմեանց էին մտիկ տալիս, կարծես անակնկալ կերպով մի կորցրած խիստ թանկագին իր գտած լինէին...։ Նրանց դէմքը փայլում էր, աչքերը վառւում...։

— Հոգիս,—ասաց զոքանչը տեղից վեր թռչելով,—այս ինչո՞ւ եմ նըստել։ Թէյ։ Շուտ, թէյ պատրաստեցէք։ Կամ գուցէ քաղցած ես։

— Ի հարկէ քաղցած կըլինի,—ասաց կինը քացախի մէջ թրջած թաշկինակը գլխից քաշել-հանելով։—Մայրիկ, շուտ գինի և ուտելեղէն բեր։ Նատալիա, սուփրէն գցիր։ Ախ, Աստուած, ոչինչ չենք պատրաստել։

Եւ երկուսն էլ վախեցած, երջանիկ, դէս ու դէն ընկան, վազվզեցին։ Պառաւն այլ ևս առանց ծիծաղելու չէր կարողանում նայել աղջկանը, որ այդ բոլորովին անմեղ մարդուն զրպարտել էր, իսկ աղջիկը քաշւում, ամաչում էր...։

Սեղանը շուտով պատրաստուեց։ Կվաշինը, որի վրայից մաղերայի ու լիկէօրների հոտ էր գալիս, և կուշտ լինելուց հազիւ կարողանում էր շունչ քաշել, գանգատւում էր, որ քաղցած է, հազիւ ծամծմում էր և շարունակ Չիպունովի ու Իվանչիկովի կոնկուրսի վրայ խօսում, իսկ կինն ու զոքանչն աչքը նրա երեսից չէին հեռացնում և մտածում էին.

«Ի՜նչ խելօք, քաղցր մարդ է։ Ի՞նչ գեղեցիկն է»։

— «Երևելի բան է»,—մտածում էր Կվաշինը, երբ ընթրիքից յետոյ փետրաշէն ընդարձակ անկողնի մէջ մտաւ։—«Թէպէտ վաճառական էլ լինեն, թէպէտ Ասիա էլ լինի, բայց և այնպէս մի առանձին հրապոյր կայ, և շաբաթուայ մէջ մի-երկու օր կարելի է դրանց հետ ճաշակով անցկացնել...»։

Նա փաթթուեցաւ վերմակի մէջ, ապա քաղցր քնի պնալով ասաց.

— Երևելի բան է։

Ռատանիկ

Միակ տեղն է դա, ուրտեղ հայուհի
Բանում է ազատ լեզուն բլբուլի
(եր. 12)։
Մերթ վայր են իջնում, սկսում են պար։
Նորէն կեանք ցատկում, դիմում են յառաջ (եր. 13)։
«Ասոամ» Թընդացրին ողջ միաբերան,
Բոլորի սրտեր ցնծութեամբ եռան
(եր. 14)։
Մէկ միւսի հետեւ անցան առջեւով
(եր. 15)։
Հետը փախցրել էր տխնիք, խաղալիք,
Որոց սիրում էր իւր մանուկ տարիք
(եր. 18)։

Մի կողմ թողած որոցը (=որոնց), ուշադրութիւն դարձրէք ենթակայի և ստորոգեալի համաձայնութեան։

Եւ ստրկահոգի գեղջուկ պատանիք
Այդ ամուսնութեան կարգ ու կանոններ, —
(Մանուկ հասակում որոց ենթարկուել)՝
Սիրում են սրտով, հոգով են կապուել
եր. 21։

Այս տողերը կարող են մրցել եգիպտական յերոգլիֆների հետ։

Բայց չէին ազդում Նաթէլի վրայ,
Տարիքն ու կեանքը նորան կրթելայ
(եր. 44)։

Շատ տարօրինակ է այս կրթելայ ն։

Ցաւօք սրտի պիտի խոստովանենք, որ հեղինակը տաղաչափական կանոնների դէմ էլ է մեղանչել։ Չնայելով որ պարոնը շատ յանգամոլ է երեւում, բայց և այնպէս նրա յանգերի մեծ մասը բանադրօրինակ է և աղքատ։ Բերենք մի քանի օրինակ.

Տանը խինդ, բերկրանք, պաշարը առատ,
Սեր, կարագ, մածուն ամեն ինչ պատ-րաստ
եր. 7։
Խրճթի առաջ կխաուել ժողո-վուրդ,
Հասակաւորներ, պատանիք, ման-կունք
եր. 8։
Այսպէս են սահել մանկական տա-րիքս,
Այժմ ձեր խօսքեր ճնշում են հո-գիս
եր 27։
Տանը մարդ չըկար։ Հարսը տխրա-լուռ
Անհամբերութեամբ նայում էր հե-ռու
եր. 39։

Պ. Տէր-Ղազարեանը երեւի մատներով է համարում իւր ոտանաւորի վանկերը, որ շատ տեղ իւր հաշուի մէջ սխալներ է անում։ Օրինակ՝

Մանուկ հասակում մեռցնում են որբին,
=10 վանկ
Բռնի սռիպելով կին գնայ Սզատին
=10½ վանկ։ եր. 23

Չնայելով որ պարոնի տաղաչափութեան մէջ առաջին և երկրորդ տողերն են միմեանց հետ յանգ կազմում, բայց յաճախ պատահում են չորս-հինգ տող նոյնանման յաջորդող յանգերով։ Օրինակ՝

Փնտռողների դէմ բողոք բարձրացնեց
Վախկոտ հայեացքով միտքը բացատրեց։
Բայց նոցա սրտերն նա չթափանցեց,
Ոչ մի շրթունքից բնաւ չլսեց
Ջէթ մի խրախուսանք, այլ և նախատուեց
եր. 22։

Մէկը միւսի յետեւից յաջորդող այս անպատ եց-երը (այն էլ բայերի վերջաւորութիւններ միեւնոյն անցեալ կատարեալ ժամանակով) յիշեցնում են միոտոն և տաղտկալի պարկապզուկը, որ շատ հեռու պիտի լինի պոէտի քնարից։

«Տարաժամ պսակ»ի հեղինակը իւր գրուածքը գրելիս. օգուտ է քաղել նաև օտարի բառերներից։ Օրինակ. խօսելով «նեկտարի» մասին, պարոնը ասում է.

Քաղել է հայոց աղջիկն գեռահաս,
Փափուկ մատներով քամել է տան հարս
եր. 32։

Այս խօսքերը ոչ այլ ինչ են, եթէ ոչ հանրածանօթ «Բաժակներ առնենք, եղբարք» երգի հետեւեալ տողերի վարիանտը.

«Հայոց աղջիկ է քաղել,
Քնքոյշ ձեռներով քամել»։

Բայց, ի հարկէ, լաւ գրուածքին նմանեցնելը ոչ ամօթ է, ոչ էլ դատապարտելի։ Հայ բանաստեղծի համար դատապարտելին հայոց լեզուն և տաղաչափութեան կանոնները չիմանալն է։

Ի դէպ է այստեղ մի քանի խօսք ասել պ. Տէր-Ղազարեանի գեղարուեստական ճաշակի մասին։ Պարոնին հիացմունք են պատճառում աչնան բնութիւնը և բեխերաւոր աղջիկը։

Գեղատես էր աշնան համայն բնութիւն,
Շնչում էր բերկրանք և ուրախութիւն
եր. 13։

Մինչե. ուրեմն սրանից յետոյ գարունը ոչինչ էլ՞...

Ամօթից աղջկայ վարդագոյն այտեր,
Կարծես թէ մի զոյգ մայիսեան վարդեր
Նորա գեղանի ընչացքի (!!!) վերև
Բացել էր գարնան կենարար արև
եր. 30։

Բանից երեւում է, որ պօէմայի հերոսուհին, գեղեցիկ Նաթէլը, գեղանի ընչացք է ունեցել, և այդ հիացնում է պ. Տ.-Ղազարեանին։

Մի քանի անհեթեթութիւններ եւ.

Տերեւթափ մայրին հանդարտ, կամացուկ
Խշխշում էր մեղմ հիւսիսի քամուց
եր. 13։

Թէ որ մայրին տերեւթափ էր, էլ նրա ինչը պիտի խշխշար։

Հանում էր գրպից քամու գոյլալին
եր. 6։

Քամու գոյլալի. հապա սոխակի երգի համար ինչ ասենք։

Պ. Տէր-Ղազարեանը 12 տարեկան Նաթէլի մասին ասում է.

Նոր էր տասներկու տարեկան դարձել։
. . . .
Կարողանում էր նա այժմ ազատ
Աչխոյժով փոխել քայլերն հարազատ,
Առանց ընկնելու կամ սայթաքելու
Եւ առանց ամուր պատից բռնելու...
(եր. 14—15)։

Ինչպէս երեւում է, Նաթէլն ամբողջ 10—11 տարի, ծծկեր երեխայի նման, «չորեքթաթ» է տալիս եղել, իսկ այժմ 12 տարեկան հասակում կարողանում էր առանց պատը ամուր բռնելու՝ ազատ քայլել։ Մի խօսքով շատ տարօրինակ աղջիկ է եղել մեր բեխաւոր գեղեցկուհին։

Մեզ թւում է, որ թշուառ Նաթէլի «տարաժամ պսակի» նման՝ պ. Տէր-Ղազարեանի պօէմա գրելն էլ է տարաժամ։

Ցարութիւն Թումանեան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԹՒՐՔԻԱ

Վիեննայի կիսապաշտօնական «Polit. Corr.» թերթը նկարագրում է Կոսովոյի դրութիւնը և այդ վիլայէթում քրիստոնեաների կրած հալածանքի պատճառները։ Սրանից մի քանի շաբաթ առաջ Թուրք իշխանութիւնը բռնել էր մի շարք նամակներ, որ ուղղել էր Պրիզրենի սերբիական սեմինարիայի ռեկտորը Պրիշտինի սերբիական հիւպատոսին, խնդրելով որ վերջինս ուղարկէ սեմինարիայի համար նշանակուած սովորական նպաստը։ Այս բռնուած նամակներն առիթ դարձան լուրեր տարածելու, թէ սերբ բնակչութիւնը յեղափոխական դիտաւորութիւններ ունի. այս բանին նպաստեցին նաև մամուլի միջոցով տարածուած այն լուրերը, որ Սերբիան ու Բուլղարիան իբրթէ համաձայնութիւն են կնքել իրար հետ միասին գործելու Թիւրքիայի դէմ։ Կ. Պոլսի սերբիական դեսպան Սաւա Գրուիչ մի քանի անգամ դիմեց Դրանը, խնդրելով որ վերադարձնուի անհիմն և ապօրինի կերպով բռնուած նամակները, բայց նրա խնդիրքներն անաչող անցան։ Դեսպանն ապացուցանում էր, որ այդ նամակների հետ հանգամանօրէն ծանօթանալով կարելի է համոզուել, թէ որքան անհիմն են այն լուրերը, որոնք գրգռել են ալբանացիներին սերբ բնակչութեան դէմ։ Այնուամենայնիւ նամակները չեն վերադարձնում, իսկ սերբ ժողովրդի դէմ հալածանքն այդ բանից յետոյ աւելի սաստկացել է։ Հրամայուած էր կասկածելի համարուած անձերի տները խուզարկութեան ենթարկել։ Սերբիական ուսումնարանները Վուչիտըրնում և Միտրովիցում փակուած են այն պատրուակով, թէ այնտեղ գործ են ածւում արգելուած դասագրքեր և աշակերտները երգում են յեղափոխական երգեր. իսկ ուսուցիչներին տարել են Պրիշտին հարցաքննելու համար։ Մինչդեռ յիշեալ դասագրքերը (որոնց թւումն է և քերականութեան մի ձեռնարկ, որ կազմել է Պետերբուրգի սերբիական դեսպան Նովակովիչ), նմանապէս և աշակերտների գործածած երգերի ժողովածուն թոյլ են տրուած Դրան կողմից և հակաօրինական ոչ մի բան չեն պարունակում իրենց մէջ։ Սերբերը գանգատւում են գլխաւորապէս Պրիշտինի ոստիկանապետ Մուստաֆա էֆէնդու և նրա օգնական Ելիաս-էֆէնդու դէմ։ Նրանք են, որ լուրեր են տարածում, թէ սերբ բնակչութիւնը յեղափոխական դիտաւորութիւններ ունի, և նրանք են գլխաւորապէս, որ նպաստում են ալբանացիների յուզմանը։ Միտրովիցում ոստիկանութիւնը շրջապատել է սերբիական հիւպատոսարանը. ամեն ոք, ով մտնում է այնտեղ, ի նկատի է առնւում, և առհասարակ աչալուրջ կերպով հետամուտ են լինում քաղաքի սերբ բնակչութեանը։ Մինչև անգամ լրագրական այն լուրը, որ Ռուսիայի և Սերբիայի միջև իբրթէ զինուորական պայմանագիր է կնքուած, պատրուակ է բռնուած յուզիչ լուրերը տարածելու համար։ Պրիշտին տարուած ուսուցիչների ձերբակալումն անարդար է և նրանց դէմ ձեռք առնուած միջոցները խիստ են։ Ցուցումը սաստկանալուն խիստ նպաստել է այն հանգամանքը, որ ոմն Նեգելկովիչի մօտ (70 տարեկան ծերունի) գտնուած են եղել երկու նամակ, որոնցից մէկի մէջ խօսւում է եղել Թուրք զօրքերի Կոսովոյի վիլայէթում կեդրոնանալու մասին և միւսում հաղորդւում է եղել Նոր Բազարի սերբ համայնքի տանուտէրի ձերբակալումը։ Այս նամակն ուղղուած է եղել Պրիզրենի սերբ քահանայ Կոստիչին։ Ասում են, որ խեղճ ծերունուն մինչև անգամ չարչարանքների են ենթարկել, որ խոստովանեցնել տան, թէ նրա մօտ չի՞ գտնւում արդեօք սերբ ռուսական զինուորական պայմանագրի պատճէնը, որպիսի կասկած կար նրա վրայ։ Դեներալ Գրուիչը դեռ ևս ոչ մի ուրիշ բողոք չի տուել Դրանը, բայց եղելութեան մասին յայտնել է բարեկամ պետութիւնների դեսպաններին և խնդրել է նրանց աջակցութիւնը, որը և խոստացուած է նրան։

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

«Պետ. Վեդ.» հաղորդում է, որ բուլղար-մակեդոնական քաղաքական պրոլետարիատի ծայրայեղ տարրերը դժգոհ են մակեդոնական կոմիտետի ներկայ կազմից և մանաւանդ այդ կոմիտետի ներկայ նախագահ պրոֆեսոր Սառեան Միխայլովսկուց, որովհետև վերջինս չի ուզում նրանց հացին իւղ քսած լինել։ Այդ դժգոհ տարրերը բաղկացած են դանազան մութ և արկածախնդիր անձերից, որոնք գործում են աւելի իրենց գրպանի օգտին, քան թէ ժողովրդի, և քիչ մնաց, որ անցեալ տարի նրանք պատերազմի մէջ գցէին Բուլղարիային իրենց անտակտ գործողութիւններով։ Միւս կողմից Միխայլովսկին իւր խելացի և օրինական գործողութիւններով կարողացել է կարճ միջոցում գրաւել բուլղար ինտելիգենտ հասարակութեան խոհեմ դասի համակրանքը. Նրա հրապարակական դասախօսութիւններն ուշադրութիւն են գրաւել նոյն իսկ բուլղար իշխանապետութիւնից դուրս։ Իւր վերջին դասախօսութեան մէջ Սառեան Միխայլովսկին վճռապէս յայտարարեց, թէ պէտք չէ խարխափել նեղ-ազգային շովինիզմի մէջ և թէ Մակեդոնիան ազատելու համար հարկաւոր են ընդհանուր միահամուռ ջանքեր, այսինքն պէտք է, որ Բուլղարիան և Սերբիան եղբայրաբար միանան իրար հետ։ Միխայլովսկուն այս համոզման բերող չարժառիթները հետեւեալներն են. «Յեղափոխութիւնը կըքայքայէ և դիմազուրկ կանէ այդ մեղաւորական երկիրը (Մակեդոնիան)։ Պէտք է խնայել մակեդոնական ոյժերը։ Անհրաժեշտ է հրաժարուել ազգայնական սկզբունքից և իւրացնել կուլտուրականը։ Մակեդոնիայի համար հեշտութեամբ ազատութիւն ձեռք բերելու համար, պէտք է ամենից առաջ գրաւել նրա հարեւանների համակրանքը»։ Ներկայ րոպէին, Միխայլովսկու կարծիքով, ամենայարմարն է Սերբիային Բուլղարիայի կողմը գրաւելու համար, որովհետև Սերբիայում բաւական յեղաշրջում է կատարուել դէպի բուլղարները։ «Մենք պէտք է մօտենանք Սերբիային։ Այս մերձեցման ամենաստակ օգուտն այն կլինի, որ Եւրոպան կըզգաստանայ»։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

Անգլիական թերթերը հաղորդում են, թէ չինաց կայսրը մի հրաման է հրատարակել, որի մէջ յայտարարում է, թէ իւր պահանջմամբ շատ մինիստրներ և գաւառական պաշտօնեաներ, նմանապէս և Եւրոպայում պաշտօնավարող չինական դեսպաններից ամանք յուշագրեր են ներկայացրել իրեն, թէ ինչ եղանակով կարելի է վերակազմել Չինաստանի վարչութիւնը և բարելաւել երկրի ներկայ դրութիւնը։ Այդ յուշագրերը հանգամանօրէն կքննուեն։ Կայսրը խոստովանւում է, որ ինքն անկարող է մէն-մենակ կատարել այդ գործը, ուստի յանձնել է մի առանձին յանձնաժողովի, որի անդամներն են պրինց Չինգ, Լի-Հունգ-Չանգ, Եունգլու, Կունչան, Լուհուանգլին, Լիուկունի և Չանգչիթունգ։ Այս յանձնաժողովն իւր զեկուցումն ու եզրակացութիւնները կըներկայացնէ կայսրին, իսկ կայսրն իւր կողմից կըներկայացնէ կայսրուհուն և ապա կըհրամայէ հրատարակել։ Ցանձնաժողովին հրամայուած է ջանք չխնայել ռեֆորմների մասին անաչառ աղբիւրներից ստոյգ կարծիքներ քաղելու համար։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եգիպտոսի խնդիւը յունիսի 25-ին ժամանեց Կ. Պոլիս և գնաց Եըլըզ-Քէօշկ իւր անձնուիրութիւնը յայտնելու սուլթանին։

—Կ. Պոլսից հեռագրում են, թէ որովհետև Գերբիչէի մօտ հաստատուած կարանտինի են ենթարկւում նաև «օրիանտ-էքսպրես» գնացքով եկողները, այդ պատճառով այդ գնացքը յունիսի 26 ից դադարեցրել է իւր երթևեկութիւնը։

—Վիլհելմ կայսրը Սվինեմինդէց «Հոհենցոլերն» նաւով յունիսի 25-ի առաւօտեան մեկնեց հիւսիսային ջրերը։

—Տանժերից հեռագրում են, որ անգլիական կրօնական հանդէսները վերջանալուց յետոյ տեղացիները քարերով ջարդել են երեք եւրոպացու։ Բնակչութիւնը միաձայն յոյս է յայտնում, որ Տանժերում, ուր պաշտօնավարում է դիւանագիտական մարմինը, պետութիւնների ներկայացուցիչներին կյաջողուի արգելել տալ կրօնական հանդէսները։

—Բօէրների մի „զօրախումբ յունիսի 22-ին Եդինբուրգի մօտ անակնկալ յարձակման ենթարկուեց բրիտանական մի զօրախմբի կողմից. 19 բօէր, դրանց թւում նրանց զօրավար Բարլոյգեն, վայր դրին զէնքը։

—Անգլիական պատմագաւորների ժողովում զինուորական մինիստրութեան ֆինանսական քարտուղար Ստենլի հաղորդեց, որ վերջին չորս ամսուայ ընթացքում ընդհանուր առամբ 8,000 բօէր սպանուած, վիրաւորուած և գերի են առնուած. այդ միջոցին Հարաւային Աֆրիկայում կար միջին թւով բրիտանական 251,000 զինուոր, որոնցից 14 հազար հոգի հիւանդ էին։

—Լորդ Ռոզբերին յունիսի 26-ին ունկնդրութիւն ունեցաւ Էդուարդ թագաւորի մօտ. ունկնդրութիւնը տեւեց մի ամբողջ ժամ։ Մանրամասնութիւնները յայտնի չեն, բայց, ըստ երեւոյթին, քաղաքական նշանակութիւն չի ունեցել ունկնդրութիւնը։

—Լոնդոնի թերթերը հաղորդում են, որ բօէր զօրավար Շեպերս մտել է Մուրբէյբուրգ, որտեղ բրդապահ զօրք չկայ, և կրակի է մատնել հասարակական և զանազան մասնաւոր շէնքեր։

— Ծայրագոյն Արեւելից Մարսէյլ գնացող «Լաոս» պօստային շոգենաւում մի հնդկական, արաբ, հիւանդացաւ ժանտախտով։ Պորտ-Սայիդի և Մարսէյլի միջև հնդկացիներից հիւանդացել են 15 հոգի։ Փրիունլէում նրանց ափ հանելուց իվեր մէկը մեռաւ յունիսի 25-ի երեկոյեան, մի ուրիշը 26-ի առաւօտեան։ Ուղեւորները և նաւի ծառայողների մնացած մասն առողջ են։ Տասնօրեայ կարանտին է նշանակուած։

—Բուքարեստից հեռագրում են, որ Կ. Պոլսում ժանտախտով հիւանդանալու նոր դէպքեր լինելու պատճառով կարանտինը Սուլինում աւելացած է մինչև վեց օր։ Կոնստանցի և Մանգալիա նաւահանգիստները փակուած են։ Նաւերի երթեւեկութիւնը Ռումինիայի և Կ. Պոլսի միջև բոլորովին դադարեցրած է։

Խմբագիր հրատարակիչ՝
ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
(1901 թ. մայիսի 6-ից)

Ժամերը նշանակում են Պետերբուրգի ժամանակը, փակագծերի մէջ—Թիֆլիսի ժամանակը

Արագընթաց գնացքը № 2 Թիֆլիսից Բագու մեկնում է (շաբաթը մի անգամ, հինգշաբթի օրերը) 9 ժ. 17 ր. (10 ժ. 15 ր.) առ., հասնում է Բագու 10 ժ. 40 ր. (11 ժամ 38 ր.) եր.։

Արագընթաց գնացքը № 1 Բագուից Թիֆլիս մեկնում է հինգշաբթի օրերը 5 ժ. 20 ր. (6 ժ. 18 ր.) առ., Թիֆլիս հասնում է 7 ժ. 25 ր. (8 ժ. 23 ր.) եր.։

Արագընթաց գնացքը № 1 Թիֆլիսից Բաթում մեկնում է 9 ժ. 11 ր. (10 ժ. 9 ր.) առ., հասնում է Բաթում 7 ժ. 58 ր. (8 ժ. 56 ր.) եր.։

Արագընթաց գնացքը № 2 Բաթումից Թիֆլիս մեկնում է 9 ժ. 45 ր. (10 ժ. 43 ր.) եր., հասնում է Թիֆլիս 7 ժ. 57 ր. (8 ժ. 55 ր.) առ.։

Պօստային գնացք № 3 Բագուից Թիֆլիս մեկնում է 10 ժ. 15 ր. (11 ժ. 13 ր.) եր., Թիֆլիս հասնում է 4 ժ. 13 ր. (5 ժ. 11 ր.) ցերեկուայ. Թիֆլիսից Բաթում մեկնում է 5 ժ. 27 ր. (6 ժ. 25 ր.) եր., Բաթում հասնում է 6 ժ. 30 ր. (7 ժ. 28 ր.) առ.։

Մարդատար գնացքը № 5 Բագուից Թիֆլիս մեկնում է 12 ժ. 27 ր. (1 ժ. 25 ր.) ցերեկուայ, Թիֆլիս հասնում է 5 ժ. 51 ր. (6 ժ. 49 ր.) առաւօտեան. Թիֆլիսից Բաթում մեկնում է 6 ժ. 49 ր. (7 ժ. 47 ր.) առ., Բաթում հասնում է 6 ժ. 48 ր. (7 ժ. 46 ր.) եր.։

Պօստային գնացքը № 4 Բաթումից Թիֆլիս մեկնում է 10 ժ. 17 ր. (11 ժ. 15 ր.) եր., Թիֆլիս է հասնում 10 ժ. 40 ր. (11 ժ. 38 ր.) առաւօտեան. Թիֆլիսից Բագու մեկնում է 11 ժ. 48 ր. (12 ժ. 46 ր.) ցերեկուայ, հասնում է Բագու 5 ժ. 40 ր. (6 ժ. 38 ր.) առ.։

Մարդատար գնացքը № 6 Բաթումից Թիֆլիս մեկնում է 8 ժ. 15 ր. (9 ժ. 13 ր.) առ., հասնում է Թիֆլիս 7 ժ. 38 ր. (8 ժ. 36 ր.) երեկոյեան. Թիֆլիսից Բագու մեկնում է 8 ժ. 18 ր. (9 ժ. 16 ր.) եր., Բագու հասնում է 12 ժ. 40 ր. (1 ժ. 38 ր.) ցերեկուայ։

Պօստային գնացքը Թիֆլիսից Կարս մեկնում է 10 ժ. (10 ժ. 58 ր.) եր., հասնում է Սանահին 2 ժ. 56 ր. (3 ժ. 54 ր.), Ղարաքիլիսա—5 ժ. 4 ր. (6 ժ. 2 ր.) առ., Ալէքսանդրա-

պոլ—8 ժ. 37 ր. (9 ժ. 35 ր.) առ., Կարս—12 ժ. 23 ր. (1 ժ. 21 ր.) ցերեկուայ։

Պոստային գնացքը Կարսից Թիֆլիս մեկնում է 4 ժ. 12 ր. (5 ժ. 10 ր.) ցերեկուայ, հասնում է Ալէքսանդրապոլ 7 ժ. 40 ր. (8 ժ. 38 ր.) եր., Ղարաքիլիսա—11 ժ. (11 ժ. 58 ր.) գիշերուայ, Սանահին—1 ժ. 15 ր. (2 ժ. 17 ր.) գիշ., Թիֆլիս—6 ժ. 15 ր. (7 ժ. 13 ր.) առ.։

Ապրանքատար մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Ղարաքիլիսա մեկնում է 8 ժ. 10 ր. (9 ժ. 8 ր.) առ., հասնում է Սանահին 3 ժ. 55 ր. (4 ժ. 53 ր.), Ղարաքիլիսա—7 ժ. 28 ր. (8 ժ. 26 ր.) եր.։

Ապրանքատար-մարդատար գնացքը Ղարաքլիսայից Թիֆլիս մեկնում է 6 ժ. 8 ր. (7 ժ. 6 ր.) առ., հասնում է Սանահին 8 ժ. 57 ր. (9 ժ. 55 ր.) առ., Թիֆլիս—6 ժ. 05 ր. (7 ժ. 03 ր.) եր.։

Թիֆլիս Բորժոմ

Մարդատար գնացքը № 7 Թիֆլիսից Բորժոմ մեկնում է 1 ժ. 40 ր. (2 ժ. 38 ր.) ցերեկուայ, հասնում է Մցխէթ 2 ժ. 16 ր. (3 ժ. 14 ր.), Գորի—3 ժ. 37 ր. (4 ժ. 45 ր.). Միխայլովո—4 ժ. 59 ր. (5 ժ. 57 ր.), Բորժոմ—6 ժ. 40 ր. (7 ժ 38 ր.) եր.։

Մարդատար գնացքը № 8 Բորժոմից Թիֆլիս մեկնում է 1 ժ. 5 ր. (2 ժ. 3 ր) գիշ., հասնում է Միխայլովո 2 ժ. 15 ր. (3 ժ. 13 ր.), Գորի—4 ժ. 29 ր. (5 ժ. 27 ր.), Մցխէթ—6 ժ. 2 ր. (7 ժ.), Թիֆլիս—6 ժ. 45 ր. (7 ժ. 43 ր.) առ.։

Մցխէթ-Թիֆլիս

Ամառային գնացքը № 18 Մցխէթից Թիֆլիս մեկնում է 5 ժ. 22 ր. (6 ժ. 20 ր.) եր., հասնում է Թիֆլիս 6 ժ. 01 ր. (6 ժ. 59 ր.) եր.։

Միխայլովո-Թիֆլիս

Ամառային գնացքը № 20 Միխայլովոյից Թիֆլիս մեկնում է 6 ժ. 49 ր. (7 ժ. 47 ր.) եր., հասնում է Գորի 7 ժ. 55 ր. (8 ժ. 53 ր.), Մցխէթ—9 ժ. 31 ր. (10 ժ. 29 ր.), Թիֆլիս—10 ժ. 14 ր. (11 ժ. 12 ր.) եր.։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎՐԱՑ. ԱԶՆ. ԲԱՆԿ. ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

ուրբաթ, յունիսի 29 ին

ՑՕԳՈՒՏ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ

կը տրուի խառն ներկայացում համերգով։

Խաղալու են

Ռուսաց սեկցիայի կողմից

I.

„ВЪ ЧУЖОМЪ ПИРУ ПОХМѢЛЬЕ"

Ком. въ 2 д. соч. А. Островскаго.

Հայոց սեկցիայի կողմից

II.

„ԿՌՈՒԹ-ԿՌՈՒԹ"

հայերէն, ռուսերէն և թուրքերէն լեզուներով

վոդ. 1 գործ. հեղ. Մատաթեանի։

Վրաց սեկցիայի կողմից

III.

„ჯკუისა მჯიჩხ"

მოქ. ა. ცაგარელისა კომ. 1 მოქ.

Տոմսակները ծախւում են թատրոնի կասսում ներկայացման նախընթաց օրից. Սկիզբն է ճիշտ 8 ժամին երեկոյեան։

(0) 2—1.

ՆՈՒԽԻ ՔԱՂԱՔՈՒՄ

Տրւում է կապալով **ՍԵՏԱՔՍԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ** իւր բոլոր պարագաներով, շինութիւններով, մեքենաներով և շարժական կայքով։

Պայմանների մասին դիմել Յ. Զ. Միրզոյեանի ժառանգների գրասենեակը՝ Չաւշաւաձէի փողոցի վրայ, սեպհական տան մէջ։

(666) 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ սոյն յունիսի 28-ին, օրուայ ժամը 1-ին, իւր առեանում աճուրդ է նշանակւած վիմագրական միջոցով պատրաստելու 63 պլանշետ 1,475 րուբլու գումարի։ Աճրդին մասնակցել ցանկացողները պայմաններին կարող են տեղեկանալ քաղ. վարչութեան շինարարական III բաժնում ամեն լի օր, ժամը 9-ից մինչև 2-ը։

(664) 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ յուլիսի 2-ին, օրուան ժամը 1-ին, իւր առեանում աճուրդ է նշանակւած շինելու երկու սենեակ ախտահանական կայարանին կից ընդամենը 1378 ր. 63 կ. գումարի։ Աճրդին մասնակցել ցակացողները պայմաններին կարող են տեղեկանալ քաղ. վարչութեան շինարարական բաժնում բոլոր լի օրերին առ. ժամը 9-ից մինչև օրուայ ժամը 2-ը։

(667) 3—1.

ՁՐԻ

ԻՍԿԱԿԱՆ ՍԱՂԱՓԵԱՅ ՀԵՌԱԴԻՏԱԿ

Ով ուզում է կատարելապէս ձրիաբար ձեռք բերել իսկական սաղափեայ հեռադիտակ, որ արժէ 10 ր., թող նա ուղարկէ 1 ր., և դրան կուղարկուի հեռադիտակը, մնացած 9 ր. վերադիր վճարով։ Բացի դրանից, նրան կուղարկուեն հեռադիտակի հետ միասին ձրի 10 կուպոն՝ իւրաքանչիւրը 1 ր. արժողութեամբ։ Այդ կուպոնները կարելի է հեշտութեամբ տարածել ծանօթների շրջանում և այդպիսով յետ ստանալ հեռադիտակի համար ծախսուած փողը։ Այդպիսի կուպոն գնողը և նոյն կուպոնը մեր պահեստն ուղարկողն իւր կողմից իրաւունք ունի ստանալու մեզնից 10 ր. արժող սաղափեայ հեռադիտակ՝ միմիայն 9 ր. վերադիր վճարով և ձրիաբար 10 կուպոն՝ նորից տարածելու համար։ Դիմեցէք. «Базаръ Новостей» Варшава, Граничная, 4։ (Նամակները գրել ռուսերէն լեզուով)։

(M.) 67805 5—5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ, ԼԵՐՄՈՆՏՈՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑ, № 9

Ցանկացողք ունենալ իրենց առևտրական գործերի համար անցեալ յունիս ամսում ուսման ընթացքն աւարտած աշակերտների և աշակերտուհիների՝ թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին Ս. Մանուէլեանցին։ Աւարտողներն ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուից հաստատուած ծրագրի համեմատ, և ունին օրինաւոր ատեստատներ։

Ընդունելութիւններն սկսուելու են սեպտեմբերի 1-ից։ Կուրսերի ծրագիրն ու կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովեանովների բանկային գրասենեակում և Կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտար քաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, учредителю Коммерческихъ Курсовъ С. П. Мануэльянцу. (650) 12—2

Лучшія аттестаціи отъ учебнаго начальства.

За успѣшныя занятія благодарности

И. Я. БРОНЪ-ФОНЪ-БРЕННЕРЪ

преподаетъ

Полный курсъ БУХГАЛТЕРІИ

ПРЕДМЕТЫ ЗАНЯТІЙ:

1) Бхгалтерія (двойная италіянская), 2) Коммерческая ариѳметика 3) Куомерческая экономія. 4) Ариѳметика на счетахъ, 4) Торговыя и мексельныя узаконенія и 5) Коммерческая корреспонденція.

Курсъ 3-хъ-мѣсячный. Занятія ежедневныя. Плата за курсъ 60 руб. Ручательсто и гарантія за успѣхи. Болве 1000 окончившихъ курсъ.

Михайловская № 71.

Собственный методъ преподаванія по собственнымъ сочиненіямъ, продающимся во всѣхъ книжныхъ магазинахъ.

Занятія съ 1-го числа

ведется по совѣтв. сочиненіямъ

(480) Годъ зни надцатый 100—57

ՆՊԱՍՏՈՒՄ Է ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆԸ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑ

ԳՈՒՄՄԻ-ՊԵՊՍԻՆ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ի. ՊՕՂՈՍՍԿՈՒ Gummi-Pepsin

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

Համեղ կենդարար կոնֆետներ, մեքենարար մաքրում են ատամները, հականնխում և հաճելի հոտ են տալիս բերանի խոռչին և լնդերքին։ Գումմի-Պեպսինը գործածելիս նուազում է ծխախոտ ծխելու ցանկութիւնը։ Իւրաքանչիւր կոնֆետ պարունակում է ամենալաւ Պեպսին «Գումմի», որը հաճելի է և անվտանգ ծամւում է՝

ԳԻՆՆ Է 30 ԿՈՊ.

Վաճառւում է դեղատներում և դեղատնային խանութներում

Պահեստը՝ СПБ. Вас. Остр., 4 лин, д. 39.

Վաճառւում է՝ Южно Русское О-во апт. тов. և ուրիշների մօտ։ (M.) 35710 16—8

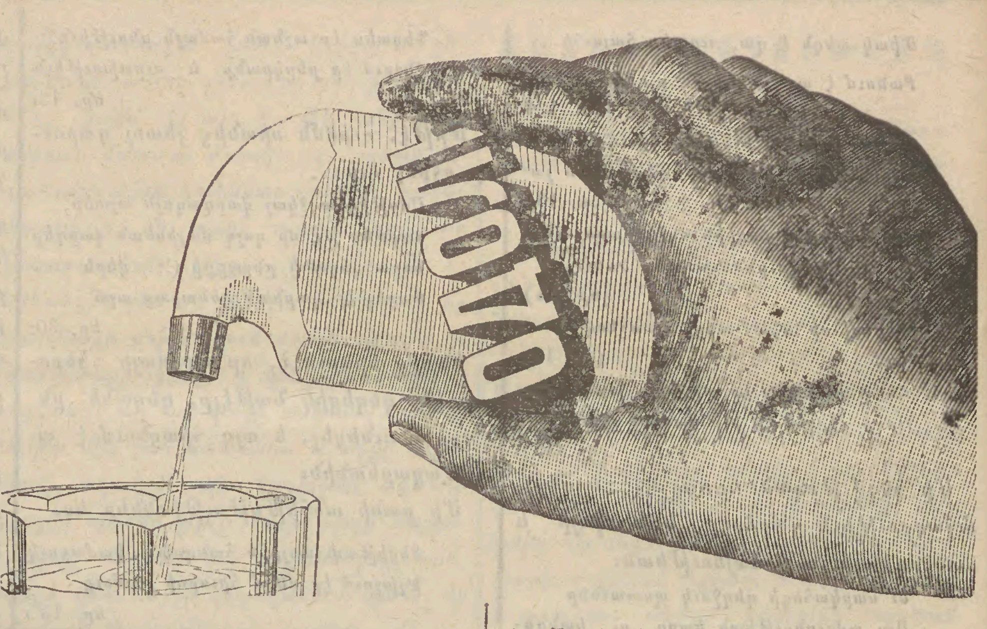

ԳԻՏՆԱԿԱՆ ՓՈՐՁՈՎ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ Է, որ Օդոլն առաջին և ցարդ միակ ողողելու դեղն է, որը ոչնչացնում է ատամների քայքայման պատճառները։ Այս նոր գործումը հիմնւում է այն բանի վրայ, որ Օդոլը յատկութիւն ունի մտնելու դատարկ ատամների և թափանցնելու լընդերքի յորցունաթուղանթներ, այնպէս որ որոշ չափով նորս է ծծուում այդ թաղանթների մէջ։ Ուստի Օդոլը լոր գունաթաղանթների և դատարկ ատամների մէջ թողնում է հականեխական նիւթերի մի պաշար, որը շարունակում է գործել ամբողջ ժամերով, մինչդեռ միւս բոլոր ողողող դեղերը հականեխական ազդեցութիւն են ունենում միայն գործածուած րոպէին։ Օդոլը թափանցում է լնդերքի ամենամանրիկ ծակոտիներն ու արանքները և, ամենևին չվնասելով ատամի ոչ կիտուածին և ոչ միջուկին, ոչնչացնում է փտման նախապատճառները՝ շարունակելով ընդ սմին ներգործել նոյն ուղղութեամբ մի քանի ժամ անընդհատ (M) 725 1—1

ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆ ՄԱՏԻԿՈՅԻ

(INJECTION AU MATICO)

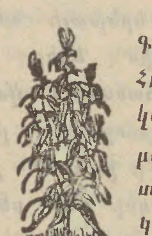

Գրիմո և ընկ. դեղագործների թոյլ է տրուած Ռուսիայում։ Հեղուկի մէջ շահագործուած են պերուանեան Մատիկօ բոյսի յատկութիւնները, մի բոյս, որ զարմանալի կերպով բժշկում է հոնորէյից (սերմնաթափութիւն) և մի քանի տարուայ ընթացքում համաշխարհային հռչակ է ստացել։ Կարճ ժամանակում բուժում է ամենազօրեղ սերմնաթափութիւնները։

Պարիզ, 8 Rue Vivienne և գլխաւոր դեղատներում։

(M 200345 24—11

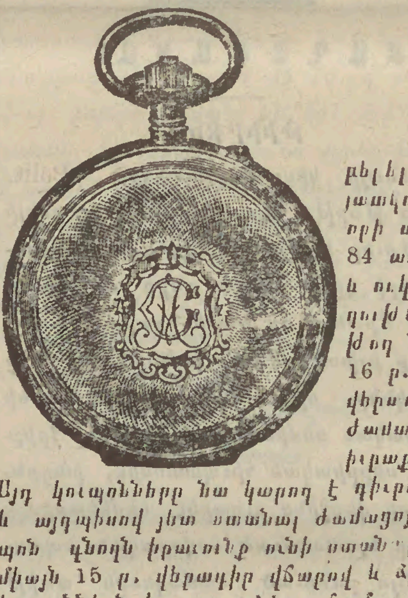

ՁՐԻ ԺԱՄԱՑՈՅՑ!!

Ով ցանկանում է բոլորովին ձրիաբար ձեռք բերել «Tavannes Watch» յայանի գործարանի բարձր յատկութեան, սղամարդու արծաթեայ ժամացոյց, որի անիւը 23 քարանոց է, բոլոր երեք խուփերն էլ 84 ատամնանի են և որը լարւում է առանց բանալու և ոսկեզօծուած է կրակով, ունենալով 16 ր. արժողութեամբ Նոր ոսկու շղթայ պրելոկով հանդերձ,— թող նա ուղարկի մի րուբլի և նրան կուղարկուի 16 ր. արժողութեամբ մի ժամացոյց 15 րուբլի վերադիր վճարով։ Բացի դրանից, նրան կուղարկուի ժամացոյցի հետ միասին մեր պահեստի 16 կուպոն, իւրաքանչիւրը մի րուբլի արժողութեամբ, ձրիաբար։ Այդ կուպոնները նա կարող է դիւրութեամբ վաճառել իւր ծանօթների շրջանում և այդպիսով յետ ստանալ ժամացոյցի վրայ իւր ծախսած փողերը։ Այսպիսի կուպոն գնողն իրաւունք ունի ստանալու մեզնից 16 ր. արժողութեամբ մի ժամացոյց միայն 15 ր. վերադիր վճարով և ձրիաբար մեր պահեստի 16 ր. կուպոն, այդ կուպոններն եւս տարածելու համար։

Դիմել՝—«Базаръ Новостей, Варшава, Граничная № 4.

Յ. Գ.—Ժամացոյցներն ուղարկւում են կատարելապէս ուղղուած և վեց տարուայ երաշխաւորութեամբ, որ ճիշտ կընթանի։ Խնդրում ենք, որ դիմումները լինեն ռուսերէն։

(M.) 58825 5—5

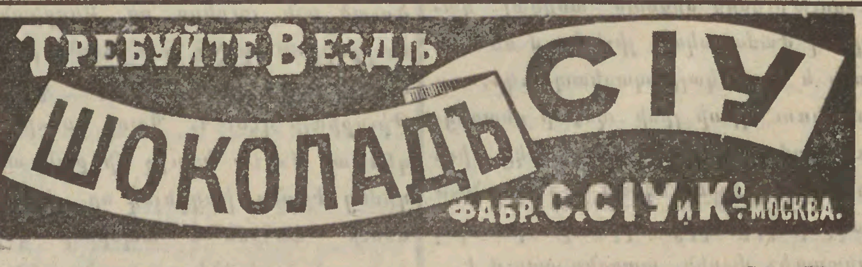

(M.) 90634 52 - 52

M. 164456 6—6